Latvijas Vēstnesis
LATVIJAS REPUBLIKAS OFICIĀLAIS IZDEVUMS

Laidiens: 19.06.2009., Nr. 96

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas sakarā ar iespējamu pretlikumīgu un neētisku rīcību tieslietu sistēmā gala ziņojums

Saeimas dok. nr.4453

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas sakarā ar iespējamu pretlikumīgu un neētisku rīcību tieslietu sistēmā 2009.gada 5.jūnijā iesniegts Saeimas izskatīšanai; pieņemts Saeimas 2009.gada 11.jūnija sēdē

Parlamentāro izmeklēšanas komisiju sakarā ar iespējamu pretlikumīgu un neētisku rīcību tieslietu sistēmā ar Latvijas Republikas Saeimas lēmumu izveidoja 2007. gada 6. septembrī.

Komisijas dibināšanas iemesls bija atklātībā parādījies izdevums "Tiesāšanās kā ķēķis", kurā ir publicētas it kā notikušas sarunas starp tiesnešiem un advokātiem. Sarunu gaitā apspriesti iespējamie tiesu procesi un iespējamie gala rezultāti. Tā kā šādas sarunas varētu uzskatīt par tieslietu sistēmas ietvaros notiekošiem pretlikumīgiem un neētiskiem procesiem, Saeimas deputāti nolēma izveidot minēto komisiju.

Komisijas sākotnējais sastāvs bija šāds:

Jānis Strazdiņš un Ligita Silaraupa no Zaļo un Zemnieku savienības frakcijas;

Imants Kalniņš un Juris Dobelis no apvienības "Tēvzemei un Brīvībai"/LNNK frakcijas;

Māris Krastiņš un Imants Valers no Tautas partijas frakcijas;

Anatolijs Mackevičs u Jānis Dukšinskis no Latvijas Pirmās partijas un partijas "Latvijas ceļš" frakcijas;

Ilma Čepāne un Solvita Āboltiņa no Partijas "Jaunais laiks" frakcijas;

Vitālijs Orlovs un Jānis Tutins no politisko organizāciju (partiju) "Saskaņas centrs" frakcijas;

Nikolajs Kabanovs un Miroslavs Mitrofanovs no politisko organizāciju apvienības "Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā" frakcijas.

Laika gaitā komisijas sastāvā notika izmaiņas. Aizgājušos no komisijas deputātus Ligitu Silaraupu, Māri Krastiņu un Jāni Dukšinski nomainīja Dagnija Staķe, Vents Armands Krauklis un Dainis Turlais. Tā kā deputāte Ilma Čepāne izstājās no partijas "Jaunais laiks" frakcijas, pēc minētās frakcijas ieteikuma komisijas sastāvā Saeima ievēlēja deputātu Ainaru Latkovski. Nevienam neiebilstot, tobrīd neatkarīgā deputāte Ilma Čepāne palika komisijā, līdz pati pēc savas vēlēšanās no komisijas izstājās 2008. gada 17. jūlijā.

Uzsākot darbu, komisijai bija skaidri jāizprot savas darbības virzība. Komisijas pārstāvju viedokļi būtiski atšķīrās. Ja vieni mēģināja komisijas darbu kaut kādā veidā tuvināt prokuratūras darbam, galvenokārt cenšoties analizēt aptuveni desmit gadus vecus notikumus, tad citi aizrādīja uz notikušajām izmaiņām gan likumdošanā, gan pašā tieslietu sistēmā un aicināja vairāk ieskatīties tajā Saeimas darbībā, kas varētu palīdzēt izstrādāt zināmus pilnveidojumus tieslietu sistēmā. Ievērojama ietekme uz komisijas darbu bija arī tam, ka minētajā izdevumā publicētās telefona sarunas bija nelikumīgi noklausītas un ierakstītas, sarunu oriģinālie teksti nebija pieejami, bet bija tikai tulkojumi no krievu valodas un audioierakstu nebija vispār. Tāpēc sarunu atbilstību patiesībai varēja novērtēt tikai aptuveni.

Ņemot vērā komisijas izskatāmo jautājumu izteikto specifiku, uz komisijas sēdēm tika aicināti eksperti gan no tiesnešu, advokātu un prokuroru vidus, gan arī ar juridisko jautājumu risināšanu saistīto iestāžu pārstāvji.

Komisijas sēdēs piedalījās:

Latvijas Republikas Augstākās tiesas (AT) priekšsēdētājs A.Guļāns un priekšsēdētāja vietnieks G.Aigars;

Latvijas Republikas Ģenerālprokurors J.Maizītis;

Latvijas Republikas tieslietu ministrs G.Bērziņš;

Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs G.Kūtris;

Satversmes aizsardzības biroja direktors J.Kažociņš un direktora vietnieks U.Dzenītis;

tiesībsargs R.Apsītis;

Drošības policijas priekšnieks J.Reiniks;

Juristu biedrības prezidents A.Borovkovs;

Juridiskās koledžas direktors T.Jundzis;

AT Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs V.Jonikāns;

AT Krimināllietu tiesu palātas priekšsēdētājs I.Bičkovičs;

AT Senāta Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja V.Krūmiņa;

AT Senāta Krimināllietu departamenta senatore V.Eilande;

Rīgas apgabaltiesas priekšsēdētāja pienākumu izpildītājs J.Stukāns;

tiesneši V.Gailīte, L.Gavare, J.Freimanis, J.Muižnieks;

advokātu pārstāvji:

Zvērinātu advokātu padomes (ZAP) priekšsēdētājs J.Grīnbergs;

advokāti A.Grūtups, L.Liepa, A.Vaznis, E.Radziņš, A.Bitāns, G.Zemribo;

žurnālisti J.Domburs, V.Avotiņš un L.Lapsa;

"LSF Holdings" valdes priekšsēdētājs E.Jansons.

Uzaicinātās amatpersonas u.c. personas izteica savu viedokli par stāvokli tieslietu sistēmā dažādos laika posmos, izsakot piedāvājumus iespējamiem uzlabojumiem un pilnveidojumiem gan pašā tieslietu sistēmā, gan ar to saistītajos jautājumos.

Tā kā augstākminēto komisiju nodibināja neilgi pēc publicētās informācijas par it kā notikušajām sarunām starp tiesnešiem u.c. personām, tad komisijai savā darbā bija jāseko notiekošajam sabiedrībā kā reakcijai uz publicēto informāciju. Pēc minētās informācijas par iespējamām sarunām nonākšanas publiskajā telpā kādu laiku bija dažādi teikumi, izteikumi, versijas. Zināmu laiku sabiedrība aktīvi reaģēja uz publicēto. Šobrīd ir iestājies pilnīgs klusums.

Ģenerālprokuratūrā izveidoja īpašu prokuroru darba grupu, kura Kriminālprocesa likuma 369. panta 4. daļas 4. punkta un Prokuratūras likuma 16. panta 1. daļas 1. punkta kārtībā pārbaudīja žurnālista L.Lapsas iesniegtajās izdrukās atšifrētajās un J.Brūkleņa grāmatā "Tiesāšanās kā ķēķis" publicētajās Latvijas Republikas Augstākās tiesas tiesnešu un Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesnešu telefonsarunās ar zvērinātu advokātu A.Grūtupu un A.Grūtupa biroja darbiniekiem minētās civillietas, pieņēma paskaidrojumus no tiesnešiem par 1998. – 2000. gados iespējami notikušajām telefonsarunām un tajās minētajiem faktiem, izvērtēja tiesnešu rīcības likumību un atbilstību Tiesnešu ētikas kodeksa kanoniem.

Tā kā telefonsarunu audioierakstu nebija, ar resoriskās pārbaudes veikšanai pieļaujamajiem līdzekļiem un metodēm nebija iespējams konstatēt, vai izdrukās atšifrētās un grāmatā "Tiesāšanās kā ķēķis" publicētās telefonsarunas saturiski precīzi atbilst faktiski notikušajām sarunām.

Pēc sarunu atšifrējumos minētajiem dalībniekiem, lietas izskatīšanas vai nolēmuma pieņemšanas datuma un citām sarunās minētajām ziņām tika identificētas 42 civillietas, kuras izskatīja Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneši vai kuru izskatīšanā piedalījās Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta senatori un Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas tiesneši.

Tiesas nolēmumi likumā noteiktajā kārtībā netika pārsūdzēti, un tie ir stājušies likumīgā spēkā, līdz ar ko šajās lietās nav Civilprocesa likuma 484. pantā noteiktā pamata prokurora protesta iesniegšanai.

Tiesnešu rīcībā netika konstatētas Krimināllikuma 291. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes – apzināti nelikumīgu spriedumu taisīšana, tāpēc resoriskās pārbaudes materiāli netika virzīti kriminālprocesa uzsākšanai.

Tika pārbaudīti arī iesniegtajās izdrukās atšifrētajās un grāmatā "Tiesāšanās kā ķēķis" publicētajās advokāta A.Grūtupa un A.Grūtupa biroja darbinieku sarunās ar prokuroriem un prokuratūras darbiniekiem minētie fakti.

Pārbaudē konstatēts, ka telefonsarunu atšifrējumos minēto personu rīcībā nav saskatāmi Prokuroru ētikas kodeksa normu pārkāpumi.

Augstākajā tiesā notika plēnums, kura gaitā izveidoja darba grupu minēto sarunu pārbaudei. Izanalizēja vairākas civillietas. Zināmu laiku tieslietu sistēmā bija vērojama paaugstināta psiholoģiskā spriedze. Ne pirmo reizi publiski izskanēja jautājums par to, kas īsti notiek tieslietu sistēmā. Te uzreiz ir jāuzsver, ka jautājumi par tiesu varas neatkarību un sabiedrības uzticību tiesu varai vienmēr ir bijuši un būs īpašā sabiedrības interešu lauciņā.

Tiesneši nolēma izveidot savu ētikas komisiju, bet Saeima savukārt likumā "Par tiesu varu" iekļāva atbilstošu normu.

Pēc augstākminētās publikācijas parādīšanās tās negatīvais iznākums bija attiecību pasliktināšanās starp tiesu varas profesijām. Pēc vairāku ekspertu domām attiecības starp advokātiem un tiesnešiem kļuva redzami saltas ar savstarpējām aizdomām un piesardzību.

Tomēr bija jāņem vērā, ka publicētās sarunas attiecas uz diezgan paseniem pagātnes notikumiem, cerot, ka kaut kas līdzīgs šodien nebūtu iespējams. Ir liela atšķirība starp Latvijas tiesu sistēmu 1996. – 2000. gados un šodienu, sākot ar tiesnešu kadru kvalitāti, spriedumu pieejamību sabiedrībai, spēju iepazīties ar tiesu darbu. Šajā laika periodā

Saeimā ir pieņemti ļoti nozīmīgi procesuālie likumi: Civilprocesa likums, Administratīvā procesa likums un Kriminālprocesa likums. Minēto procesu izpratnei nepieciešamas mūsdienīgas zināšanas, kam jābalstās uz atbilstošu izglītību. Ir neapšaubāmi, ka tiesu sistēma ir ievērojami progresējusi, raugoties no vairākiem viedokļiem, arī no kadru viedokļa. Kādreiz bija ļoti lielas problēmas ar tiesnešu kadru nodrošinājumu, it sevišķi rajonos. Šodien stāvoklis ir mainījies uz labo pusi. Vairākus gadus darbojas arī īpaša testu sistēma, lai pārbaudītu tiesnešu amatu kandidātus pēc viņu psiholoģiskajām īpašībām.

Sabiedriska aktivitāte vērojama jauno juristu vidū. Ir dibināta un šodien darbojas Latvijas Jauno juristu asociācija, kas nākotnē ir apņēmusies kļūt par aktīvu juristu profesionālo apvienību. Viena no jauno juristu atzīstamām iecerēm ir diskusijas rīkošana par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu.

Ar šādiem augstākminētajiem faktiem un vērtējumiem komisija rēķinājās savā darbā, kura turpmākajā gaitā nemitīgi bija jāmēģina atrast tos piemērotākos risinājumus, kurus piedāvāt sabiedrībai.

Viens pēc otra radās jautājumi, uz kuriem vismaz daļēji pakāpeniski jādod atbildes.

Vai var būtiski veikt izmaiņas visā tieslietu sistēmā? Kā rīkoties ar esošās sistēmas pašregulāciju? Vai atstāt pašregulācijas tiesības pašai tieslietu sistēmai, vai mainīt dažus pašregulācijas principus?

Jebkurā gadījumā, runājot par tieslietu sistēmu, jāuzsver ir tas, ka jebkurš tiesu varas pārstāvis ir īpaša amatpersona, ietekmīgas varas pārstāvis, tāpēc arī prasībām pret šādu amatpersonu ir jābūt ārkārtīgi stingrām. Tiesneša un prokurora darbības pamatā jābūt vairākiem pamatprincipiem: godīgumam, taisnīgumam, profesionalitātei. Šādus jēdzienus vajadzētu maksimāli ievērot, veicot personāla atlasi. Nevajadzētu pieļaut tādus gadījumus, ka uz amatpersonas vietu virza tādu cilvēku, no kura kāda iestāde grib tikt vaļā.

Ir jārunā par to, kā veido kvalifikācijas kolēģiju. Vai praksē pielietotais kvalifikācijas kolēģijas veidošanas princips, kas balstās uz noteiktu pārstāvniecību, ir tas pareizākais? Līdzīgi būtu jāpadomā arī par disciplinārlietu kolēģijas veidošanu. Cik būtiski ir iespējama minēto kolēģiju sēdēs piedalošos novērotāju iesaistīšana lēmumu pieņemšanas procesā?

Ļoti būtiski ir pārskatīt tiesnešu vecuma cenza noteikšanu. Administratīvajās tiesās varētu sekmīgi strādāt jauni tiesneši, kuru vecums nesasniedz 30 gadus, un kuri ir mācījušies administratīvo procesu, jo vecuma cenzs 30 gadi ir šodienas barjera, kuras samazināšanu vajadzētu nopietni izvērtēt.

Jāizanalizē, kā pilnvērtīgāk organizēt tiesnešu apmācības, īpašu uzmanību pievēršot rajonu tiesu tiesnešiem, organizējot apmācības pa atsevišķiem novadiem, lai rajonu tiesu tiesneši varētu iespējami biežāk piedalīties šādās apmācībās.

Nopietnāk jāvērtē likuma "Par tiesu varu" 99. pantā noteiktās tiesneša palīgu funkcijas. Vai nebūtu pilnīgāk jāizstrādā minētais pants un nopietnāk jāpievēršas tiesneša palīga sagatavošanai? Tas varētu palīdzēt jauno juristu sagatavošanā tiesneša amatam.

Atsevišķs jautājums ir tiesneša profesionālā ētika, tās būtība. Kā būtu ar iespēju rīkot pārbaudījumus profesionālajā ētikā pirms jurista profesionālo pienākumu pildīšanas?

Vairākkārt sabiedrībā izskan viedoklis, ka tiesas spriedums ir nelikumīgs. Šādi apgalvojumi neatbilst likumam. Likums "Par tiesu varu" nosaka, ka spēkā esošais spriedums ir ar likuma spēku. Nedrīkst būt tāds stāvoklis, ka sabiedrība ir pārliecināta, ka Latvijas valstī paliek spēkā nelikumīgi spriedumi.

Bieži sabiedrības vērtējums par juridisko profesiju balstās uz vājām zināšanām par juridiskiem jautājumiem, juristu profesionālās prakses negatīviem ekscesiem un tiešo saskari ar juridisko profesiju pārstāvjiem, kur vislabākais

piemērs ir notariāts.

Sabiedrības viedoklis būtu līdzsvarotāks, ja būtu iespējams papildināt nepietiekamās zināšanas, un šeit būtu jāatmet pašu juristu kūtrums, novērst juristu pārkāpumus, lai sabiedrības nepieciešamība pēc tiesu varas tuvotos uzticībai pret šo varu kopumā, nevis tikai atsevišķam juridiskās profesijas pārstāvim.

Lai radītu kādu kopēju vērtību apjomu, vispirms tomēr katrai profesijai pašai jārūpējas par savu ētisko un arī disciplināro atbildību. Tātad nonākam pie juridisko profesiju pienākuma nodrošināt pašregulējumu.

Tas nozīmē, ka lielākā daļa no tā darba, kas darāms juridisko profesiju vienošanā un to vērtību standartu noteikšanā, ir jāizdara pašām profesijām.

Zināms ieguldījums kopīgo vērtību noteikšanā varētu būt arī iezīmētie tiesu iekārtas attīstības pamatprincipi, no kuriem varētu minēt interešu saskaņotības principu, kas paredz tiesu varas pārstāvju un sabiedrības interešu saskaņošanu.

Tai varētu palīdzēt indivīdiem pieejama tiesa, kas ietver tiesu sniegto pakalpojumu uzlabošanu, tiesas procesu modernizāciju, sabiedrības informēšanu par tiesu darbību, tiesu nolēmumu pieejamību.

Analizējot stāvokli tieslietu sistēmā, ir jāņem vērā laika faktors un jāatzīst, ka padomju okupācijas laika tiesiskās un procesa tradīcijas ir atstājušas ietekmi uz neatkarību atguvušās Latvijas atbilstošajām tradīcijām. Protams, gadu gaitā šī ietekme samazinās, bet tiesu sistēma joprojām ir krietni gausa. Lietvedībā atrodas lietas, kuras ir uzsāktas pat 2001. gadā, bet kurām galu nevar saredzēt arī šogad. Lietas reizēm nav nemaz tik sarežģītas, bet pati sistēma pieļauj procesu vilkšanu desmit un vairāk gadu.

Nopietni būtu jāpārskata tiesu noslodzes regulēšanu, pievēršot uzmanību starpniecības kā alternatīvo domstarpību risināšanas veidam juridisko profesiju pārstāvju vidū, izlīdzinot tiesu noslodzi, nododot atsevišķas tiesas kompetences citām institūcijām.

Ir izskanējušas piesardzīgas runas par iespējām likvidēt kādu tiesu sistēmas posmu, piemēram, iztikt bez AT palātu darbības, atstājot AT Senātu kā kasācijas instanci.

Ļoti daudz strīdu, nesaskaņu un domstarpību rodas, spriežot tieši par procesuālajiem jautājumiem. Šādus jautājumus varētu izskatīt, raugoties gan no tiesu sistēmas, gan no prokuratūras, gan no advokatūras viedokļa.

Arī likumdošanas pilnveidošana, veicinot tiesu varas kā vienotas sistēmas veidošanos, varētu palīdzēt procesu attīstībai. Jāizvērtē būtiskāku soļu nepieciešamība likumdošanas jomā, piemēram, darbu pie jauna Prokuratūras likuma, nevis pastāvīgi labot aptuveni pusotra desmita gadu vecu esošo Prokuratūras likumu.

Varētu minēt iespēju apvienot standartus juridiskajām profesijām. Piemērojot vienus standartus, varētu izslēgt tādu situāciju, kad cilvēks aiziet no vienas juridiskās profesijas un atrod citu juridisko profesiju. Šis jautājums ir visnotaļ jūtīgs, bet šad un tad gadās tā, ka vienas profesijas pārstāvji kādu izslēdz no savām rindām, bet citi to neņem vērā. Šobrīd darbs pie vienotu standartu izstrādes jau ir uzsākts.

Te arī būtu tieslietu sistēmas pilnveidošanas iespēja, ja sistemātiskāk sadarbotos tiesneši, advokāti un prokurori, meklējot praktiskas sadarbības iespējas. Viena no tādām varētu būt regulāru kopīgu konferenču, semināru un juridisko jautājumu pētījumu sanāksmju rīkošana. Varētu būt arī regulāru kopīgu mācību rīkošana, kas palīdzētu novērst viena un tā paša likuma tulkošanu dažādos skatījumos.

Reizēm nākas secināt, ka dažs labs jurists ir iesaistījies kādu politisko vai ekonomisko reizēm savstarpēji saistītu grupu cīņās, tāpēc ir jāpievērš īpaša uzmanība tām tiesību normām, kas ir divdomīgi interpretējamas un var radīt

labvēlīgu augsni korupcijai, radot pat tādas konfliktsituācijas, kad kāds tiesību subjekts konfliktē ar valsti.

Zināma problēma ir saistīta ar visu spriedumu brīvu pieejamību, lai spriedumi būtu pieejami pilnā apjomā jebkuram Latvijas Republikas pilsonim.

Vajadzētu maksimāli censties publiskot visu instanču tiesu nolēmumus. Jāveido vienota datu bāze, un šādu nolēmumu publiskošana varētu dot iespēju analizēt tiesnešu nolēmumu ne tikai lietas dalībniekiem, bet arī visiem interesentiem.

Risināms jautājums ir atlikto lietu lielā daudzuma samazināšana. Faktiski katra trešā lieta tiek atlikta. Svarīga, piemēram, ir advokāta klātbūtne. Krimināllietās trešdaļa no lietu atlikšanas iemesliem ir tieši advokāta neatrašanās uz vietas. Viens no lietu atlikšanas iemesliem ir cilvēku neierašanās tiesā, kā attaisnojumu minot slimību. Kā būtisku iemeslu varētu minēt arī to, ka šobrīd nav tāda jēdziena kā lietas sūtīšana papildizmeklēšanai. Svarīgs ir jautājums par tiesu kalendāra izveidi, kas ļautu izvairīties no advokāta "dalības" vairākās tiesas sēdēs vienlaicīgi.

Cits jautājums ir par nepieciešamību izskatīt visas lietas trīs tiesu instancēs. Varbūt, runājot par apelāciju, šāds instanču skaits nav nepieciešams. Pārkāpuma, par kuru sods pienākas 5 vai 10 latu apmērā, izskatīšana ir pārāk smagnēja un dārga. Tomēr šeit svarīgi ir ievērot Satversmē noteiktos principus.

Vēl, runājot par likumdevēja darbu, jāmin joprojām publiskajā telpā reizēm izskanošie viedokļi par nopietnām izmaiņām tiesnešu darbu skarošajā likumā "Par tiesu varu". Iecere nomainīt šo likumu ar Tiesu iekārtas likumu vairākiem juristiem kategoriski nav pieņemama. Tiesu vara un tiesu iekārta nav identiski jēdzieni. Daļa no tās jomas, kuru regulē likums "Par tiesu varu" varētu tikt nogriezta, sākot ar likuma "Par tiesu varu" pirmo pantu, kas nosaka, ka Latvijas Republikā līdzās likumdošanas un izpildu varai pastāv neatkarīga tiesu vara. Šādas normas jaunajā Tiesu iekārtas likumprojektā nav.

Tiesneša zvērests. Tas ietver sevī tādu jēdzienu kā vēlme vienmēr censties noskaidrot patiesību, nekad nenododot to. Vai būtu pareizi no šādiem vārdiem zvēresta tekstā atteikties?

Atgriežoties pie publicētajiem materiāliem, kas iegūti, izmantojot nelikumīgi noklausītas telefonsarunas, ir īpaši jāuzsver šī izmantotā nelikumība. 2005. gadā prokuratūra nepamatoti atteica kriminālprocesa uzsākšanu par zvērināta advokāta A.Grūtupa telefonsarunu noklausīšanos. Šo pašu 2005. gadā pieņemto lēmumu atcēla un uzsāka kriminālprocesu.

Latvijas ZAP ir pieņēmusi lēmumu par to, ka nav pieļaujama nelikumīgi iegūtu ziņu izmantošana secinājumu izdarīšanai par jebkuras personas rīcību, bet vērtējumu advokātu rīcībai un advokatūras uzdevumu noteikšanu izdarīt pēc prokuratūras oficiāla atzinuma par informācijas iegūšanas likumību. Jāpiebilst, ka Latvijas likumi neparedz krimināl atbildību par telpu audio iekārtas kontroli. Atbilstošu noklausīšanās iekārtu, ko reizēm sauc par "vaboli", var brīvi iegādāties, un likums neaizliedz šādas iekārtas glabāt.

Ir jābūt skaidrībai, cik tālu var sniegties oficiālas iestādes tiesības pārkāpt pilsoņu konstitucionālās tiesības, piemēram, noklausoties pilsoņu privātās sarunas un tās izmantot tiesu procesos. Latvijas Republikas Satversmes 8. nodaļa saucas "Cilvēka pamattiesības". Šīs nodaļas 96. pantā ir šādi vārdi: "Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību". Vai nelikumīgi noklausītu telefonsarunu izmantošana publiskajā telpā atbilst Satversmes 96. pantā teiktajam?

Eksperti izsakās, ka izslēgt tādu iespēju, ka kāda persona tiek nelikumīgi noklausīta nevar neviens. To varot izdarīt gan kāds korumpēts tiesībsargājošo iestāžu darbinieks, izmantojot savas dienesta iespējas, gan tādas personas, kuru

rīcībā ir tehnika, ko var izmantot informācijas iegūšanai, pārtverot telefona sarunas, ierakstot sarunas telpās vai kā citādi. Drošības dienesti to zina, to uzdevums ir darīt visu, lai minētās iespējas ierobežotu un maksimāli novērstu.

Komisija uzskata, ka no pretlikumīgā ceļā iegūtiem materiāliem sacerētu darbu parādīšanās atklātībā nav atbalstāma. Tāda rīcība neveicina progresīvu tieslietu sistēmas tālāku virzību.

Kārtējo reizi jāatgādina, ka jebkuram pilsonim, jebkurai valsts iestādei, īpaši drošības iestādēm, būtu jāpievērš uzmanība tam, ka nav nekādas garantijas, ka arī šodien neturpinās indivīdu tiesību pārkāpšana, nelikumīgi iejaucoties pilsoņu privātajā dzīvē, noklausoties telefonsarunas.

Rūpīgi izanalizējot iegūto informāciju un apsverot visus izskatītos priekšlikumus, ir skaidri jāapzinās, cik būtiski ir turpmākajā tieslietu sistēmas attīstībā pieturēties pie vairākiem pamatprincipiem:

1. tiesa ir valsts varas pārstāve, kura ir neatkarīga un nedrīkst būt pakļauta nekādai citai ietekmei kā vienīgi likumam;

2. Latvijas tieslietu sistēmā notiek objektīvas izmaiņas, kas prasa laiku, sabiedrības izpratni un prasmīgu likumdošanas pilnveidošanu;

3. Latvijas Republikas Saeimai ir iespējas arī turpmāk pastāvīgi piedalīties tieslietu sistēmas uzlabošanas darbā, taču tam jānotiek bez skaļa populisma, publiskas izrādīšanās un nopietni sadarbojoties ar zinošiem ekspertiem.

Tieslietu sistēma Latvijā attīstās, un šis process ir jāveicina jebkuros, arī saimnieciski sarežģītos apstākļos.

J.Dobelis, I.Valers, I.Kalniņš,
A.Mackevičs, D.Staķe, M.Mitrofanovs, J.Tutins, N.Kabanovs, V.A.Krauklis

Tiesību aktu un oficiālo paziņojumu oficiālā publikācija pieejama laikraksta "Latvijas Vēstnesis" drukas versijā.